

Prejeli smo še to-le oceno:

Grška drama. Spisal dr. J. Debevec. [Nadaljevanje.] (Jahresbericht des k. k. I. Staatsgymnasiums zu Laibach, 1913/14.) Za uvodom v grško dramo in Ajshilom je izšel letos pregled dram Sofoklejevih. Za prihodnji dve leti se nam obetata (?) Evripid (str. 17) in Aristofan (str. 24). O delu velja isto, kar smo rekli že lansko leto glede primernosti takih razprav za gimnazijsko letno poročilo bodisi glede splošno zanimive vsebine bodisi glede vzorne oblike za programno razpravo. Vsebinsko Sofoklejevih dram, zvezano s pojasnilom takratnih političnih, kulturnih in verskih razmer, bo bral ponosno že drugošolec, ker si je v teku leta pridobil potrebno zalogo mitološkega in zgodovinskega znanja. In kjer ga bo to zapuščalo, mu bo segel pod ramo pisatelj in ga ljubeznivo vpeljal v predzgodovino igre. (Prim. tozadevno zlasti uvod v »Trahinjke« na str. 27!) Višjegimnazijec se bo učil tudi iz opomb pod črto, umeval estetske opazke in si na podlagi zgledov pojasnil mnogo terminov, katerih pomen mu je bil znan samo površno (n. pr. prvo vznemirjenje [das erregende Moment] str. 12, peripetija str. 22, katastrofa str. 15, tragična ironija str. 20, 21 in drugod, usodna tragedija str. 24). S čim večjo predizobrazbo se bo kdo lotil razprave, s tem večjim zanimanjem in dobičkom jo bo bral. Prazen pa ne bo šel nihče od dela, ki ga je rodil obširen študij ad hoc, oplojen po temeljiti literarni in splošni izobrazbi. Na primernih mestih citira pisatelj tudi slavne verze Sofoklejeve (n. pr. str. 13 verz iz Antigone: »Ne z drugimi vred sovražiti, ampak z drugimi vred ljubiti, zato sem prišla na svet,« besede, ki so »izmed najlepših, najpristržnejših, kar smo jih prejeli iz klasične literature«; ali str. 39 pesimistični življenjski resumé 91letnega Sofokleja, »pretresljivi krik starega veka«: »Ne biti rojen, je najboljši; drugo pa: če smo rojeni, kar najhitreje se vrniti tja, odkoder smo prišli. Kajti, kadar mladosti mine cvet in z njo nora lahkomišelnost, kateri težki udarec gre mimo tebe, katera nadloga ti prizanese?«) Kot nekaj novega, česar nisem našel še nikjer, naj omenim primeru uprizoritve stare tragedije z liturgijo (str. 7, 8, 14), na katero opozarja pisatelj mimogrede.

Kot sklep naj dodamo še citat o tragični krivdi (str. 16), ki je zanimiv za vsakega, kdor je imel kdaj v šoli opraviti z njo (seveda le teoretično):

»In kaj je z Antigono »tragično krivdo«? Mnogo se je že o tem pisalo — po nepotrebnem. Z najostrejšim drobnogledom namreč ne moremo zaslediti na njej nobene krivde, nobenega zločina. Mar je to zločin, krivda, če je bila božjim zakonom bolj pokorna nego človeškimi, ki so bili v tem slučaju naravnost nasprotni božjim? Ne, na Antigoni ni sledu o zločinu, o krivdi. Pa porečete: Kako pa naj si razlagamo tisto težko kazen, ki jo mora nesrečnica pretrpeti, če ni storila nobenega greha, zločina, krivde? Tako vprašujejo premnogi estetik, ki menijo, da mora vsake nesreče, ki človeka zadene, biti človek sam kriv (vsaj v poeziji). Tem estetikom in kritikom jako dobro odgovarja dr. Jos. Müller (»Philosophie des Schönen in Natur und Kunst«, Straßburg, 1912, str. 144 nsl.): »Zakaj naj bi junak moral imeti neko krivdo na svoji vesti? Ker je grozno, po nedolžnem trpeti? Toda, mar nam ne izpričuje vsakdanja izkušnja, da plemenitega človeka (večkrat) zadene trpljenje, ne da bi bil kriv? In ali ni naloga tragedije, razlagati življenje?

Mar naj umetnost iz vsakega velikega značaja samo zato naredi napol lopova, da bo tista lažniva pravičnost (v poeziji) zadovoljna in sita? Če si ljudje (v predzgodovinski dobi) zbog svojih pomanjkljivih pojmov o svetovnem redu niso znali razlagati pogina plemenitega, cvetočega življenja, n. pr. smrti Adonizove ali Ahilove, drugače kakor da so si izmislili zavist bogov, mar nismo mi o teh pojavih zdaj po krščanstvu bolje poučeni? Mar ni življenje po smrti in nimamo (vsled tega) etične opravičbe trpljenja?« — »Ako bi res kakršnakoli krivda junakova bila nezogibno potrebna za tragedijo, potem bi morali celo vrsto najboljših dram kar črtati kot pogrešenih. Kje je pri Antigoni, Ojdipu, Desdemoni, Ofeliji kakšna krivda?« Naj bi se torej že enkrat nehalo v vsaki tragediji iskati »tragično« krivdo. Ta ni bistvena. K bistvu tragike spada troje: velikost ali vzvišenost značajev, njih trpljenje, njih boj. To troje.»

Spisu je priložena pregledna tablica, ki kaže shemo Sofoklejevih dram; pisatelj opozarja tudi na to, da ima novodobna tragedija prav tako petersko bistvenih delov kakor starogrška (str. 41). Zgodovinski pomen učenja grščine obstoji glavno v tem, da kaže izvir nebroj panog današnje kulture in zvezo naše dobe z antiko.

J. Dolenc.

Dr. Anton Breznik: Začetna poglavja iz slovenske srednješolske slovnice. IX. izvestje knegoškofijske privatne gimnazije v št. Vidu nad Ljubljano za leto 1913/14.

Širšemu občinstvu morda še ni znano, da je profesor dr. Breznik vsled prošnje »Društva slovenskih profesorjev v Ljubljani« prevzel težko nalogo, spisati za naše srednje šole novo slovensko slovnico, ker je Janežič-Sketova v marsičem zelo zastarela. Dr. Breznik ima rokopis že pripravljen; vendar pa — ker več oči več vidi — želi, naj bi strokovnjaki izrekli svoje mnenje vsaj o začetnih poglavjih, preden se celotno delo natisne in dá učencem v roke. Iz tega namena torej je objavil en kos rokopisa v šentvidskem gimnazijskem izvestju. In zdaj bi bilo res prav, da bi se dosti strokovnjakov oglasilo in povedalo svoje misli, ker gre za velevažno knjigo, ki bo prihodnji rod učila spoznavati pravila in svojstva materinščine. Dozdaj sta se dva oglasila: tisti, ki je v prvi vrsti poklican, pater Stanislav Škrabec, na platnicah Cvetja, 1914, 7. zv., kjer pravi, da »more le veliko hvalo izreči« gospodu pisatelju, glede malenkosti pa mu je pisal zasebno pismo, drugi pa g. L. P. v Ljubljanskem Zvonu (št. 8). Tudi naš list je dolžan, da se pozivu svojega odličnega sodelavca odzove. Vendar pa bodi takoj poudarjeno, da sodba podpisanega ne more biti strogo strokovnjaška (ker mu absolutno manjka potrebnega lingvističnega znanja), ampak bo izrečena bolj s praktično-pedagoškega stališča, s stališča — recimo — učitelja, ki bo poučeval to stvarino, in s stališča tretjeali četrtšolca, za katerega bodo po vsej priliki prišla baš ta poglavja v poštev.

Najmodernejša in, kakor se vidi, najboljša nemška šolska slovnica Wiesnerjeva (A. Hölder, 1913), kateri bo po duhu in ustroju Breznikova slična, obravnava nekako na 5 straneh poglavja, katerim je dr. Breznik posvetil 30 strani. Ali ne bo njegovo delo za šolo preobširno? Temeljni nauk o tvorbi glasov (fonetiko) podaja Breznik na str. 3—7. To je jako zanimivo poglavje, katero bo učitelj lahko v eni uri ob-